

על חברות, אהבת הארץ, שכול, אובדן, הנצחה וזיכרון

יום הסיור נפתח בגבעת תום ותומר בסמוך לקיבוץ נגבה. הגבעה היא גן זיכרון ציוני, בוטני, חינוכי ואקולוגי. הגן מנציח את החברות בין תום כיתאין לבין תומר קידר צ'יזיק שהיו מבין 73 נספי אסון המסוקים. בבוקר התכנסנו בפינת הפיקניק שעל הגבעה. משם אמציה שניידר שאחראי על ניהול הגן בחמש השנים האחרונות ליווה אותנו בשביליו של הגן. את רעיון הגן הגה יואב קידר צ'יזיק אביו של תומר לפני כ-30 שנים. אז נטע ביחד עם תומר את עצי האלה האטלנטית שבמרכז הגן. עם הידיעה על נפילת הבן תומר, יואב הבין כי הגן יהיה דרכו לעבד את השכול ולשמר את הזיכרון ואת אהבת הארץ שתומר חזר אליה מוקדם כל כך. הוא נטע וזרע בגן צמחי ארץ ישראל מתוך המשאלה להשיב את ארץ ישראל שהולכת ומתרחקת. יואב לא נח וגייס את כל מי שיכל לסייע בהקמתו. ובמימוש החזון שלו לשמר את הזיכרון, לקיים מפגשי הסברה לנוער לחיילים ולקבוצות. וכן לקיים ערבי שירה כדרך לחבור יחדיו סביב אהבת הארץ ושירה.

בכל צעד בשבילי הגן ניתן היה להרגיש את המגע האנושי בשילוט הצומח, בניגונים המלווים, בציטוטים הנבחרים ובסלעי ההנצחה עליהם חקוקים שמות הנופלים ועם זאת החוויה היא של הליכה בגן טבעי. שבילי הגן הצרים מאפשרים לצמחיה להקיף ולחבוק אותנו כמו לנחם אותנו על האובדן הקשה והבלתי נתפס.

כאשר הגענו לפינת הזיכרון בצילם של עצי האלה האטלנטית שאול ורדי חברינו לעמותה חשף בפנינו את סיפור השכול הפרטי שלו ושיתף בדוגמאות מתוך הניסיון הטיפולי שלו סביב נושאים של אובדן, שכול, הנצחה וזיכרון. התבהר לנו הצורך של האדם שחווה את השכול והאובדן לסמן את הכאב והסבל שלו בתהליך של זיכרון והנצחה. יחד קיימנו שיח על השכול מהמקום של המטופל ושל המטפל. ושוב התבהרה התובנה כי עבודת האדמה מהווה דרך טובה מאד למלא את החלל שנפער ולהפנות את הדאגה והטיפול לצמחים המשיבים אהבה על העשייה צומחים ומשתנים לאורך העונות. החברים העלו נקודות נוספות וחלקו מהחוויה האישית. יצאנו דוממים מכונסים אך עם תחושת אחווה בעקבות החוויה המשותפת לפעילות הפגה.

משם נסענו למושב ניר בנים, שם אירחה אותנו בביתה אתי שטרסנוב. סיירה איתנו בחממות הוורדים והגרברות שהסעירו את חושינו בצבעים מרהיבים וריחות נעימים. אתי והדריכה אותנו במלאכת סידורי הפרחים. בנדיבות לב אפשרה לנו להתנסות ולעצב באופן חופשי את סידור הפרחים האישי שלנו. האווירה הייתה של חדוות יצירה מיוחדת וההתבוננות בתום ההתנסות בתוצרים הייתה משובבת נפש.

שוב ניתנה הזדמנות לבחון היבטים טיפוליים המתקשרים לפעילות זו. ביטוי אישי אין כללים והגבלות מחד. פתרונות טכניים פשוטים זולים ואך מחומרים בשימוש משני. נושאים נוספים המתחברים לפעילות זו: התייחסות לצבעים, ריחות, זיכרונות הקשורים לפרחים, פרחי בר, ענפים יבשים, שיחות על חוויית השזירה - כחויית הצלחה או כניסיון ללמידה לבאות או מפגש עם "האני".

תודה לכל העמלים על ארגון היום שזימן לנו למידה וחוויה עוצמתית ומיוחדת במינה